

Minnen från Mellersta Skåne

Peter Holm

Som springpojke några somrar på Mellersta Skåne kom jag i kontakt med många personer på tidningen. Kamrer Walborg Persson, som intervjuas längre ned i den här texten, hade sitt rum på bottenvåningen, bakom affärens inre rum. Hon betalade ut min lön. I bland cyklade jag med material till Ivar Säfstrand där han bodde på Norregatan.

Han var alltid mycket vänlig mot mig. Jag hämtade och lämnade post på järnvägssationen där stins Folke Lindén arbetade. Någon gång följde jag med min pappa Henry Holm på reportage. Då lånades Säfstrands bil, en röd Opel Kadett (?) kabriolet. Jag fascinerades alltid av sätterna och deras maskiner. Blyet smältes ned i en ugn i källaren för att sedan kunna användas igen.

Det fanns två teleprintrar ovanför trappan i ett öppet utrymme utanför redaktionsrummet. Teleprintrarna var direkt kopplade till TT. Och det var spännande att stå och läsa under tiden som det skrevs. I rummet bakom teleprintrarna fanns ett rum med tidningslägg. Dessa fanns senare på Museet, men tyvärr hade en del klippts sönder – hur tänker folk!? Jag tror de äldsta läggen var från 1896. Bortom tidningarna fanns ett mörkrum för framkallning av bilder, och bortom det ett rum med en rastermaskin som gjorde tryckbara bilder av foton.

.....

Detta är en avskrift av en intervju som min pappa Henry Holm gjorde med Walborg Persson 22 november 1988.

“Där nuvarande resebyrån är nu vid Gamla Torg fanns innanför ett rum, det tjänade både som redaktion och expedition. Det låg alltså mot gården till mot Holms spannmålsaffär. Där inne satt vi fyra stycken. I affären utanför var bruna diskar och bruna skåp och de står nere i källaren hos Billgrens (nuvarande tryckeriet). Vi sålde fotoramar, album och sånt där.

När man kom in genom dörren till expedition och redaktion, stod först till vänster om dörren en kokspis och en koksbox och sedan tidningshyllan med årets tidningar. Tidningen kom då ut fyra gånger i veckan. Jag tror det var 1927 som den blev daglig, men det får du kolla.

I april 1921 kom jag till Hörby. Jag är född i Glimåkra där min far hade lanthandel. Jag blev så småningom anställd på Glimåkra Träförädling. Sedan var jag i Borås på Borås Tryckeri och Kartongfabrik, som ägdes av Esselte. Hon som var kassör skulle sluta så jag fick hennes plats. Där var jag ensam med en disponent och en pojke och jag talade en farlig skånska. En gång fick jag ringa upp den och den personen bara för det var roligt att höra mig prata skånska! Sedan kom jag till Knisslingevarken och lite senare hit till Hörby och Mellersta Skåne.

Jag fick befattningen kamrer, ja jag fick kalla mig vad jag ville, kontorschef eller kamrer. Kassör var det egentligen men jag skötte bokföringen och la senare om den efter Esseltes system. Vi hade kassabok, dagbok och huvudbok. Tre böcker som man måste ha på den tiden, nu är det helt annorlunda. Så småningom ville jag ha en räknemaskin, men det tyckte styrelsen att det var helt uppåt väggarna galet. Så jag fick sitta och räkna ner kolumnerna för hand.

Det fanns två stora bord ut mot butiken. Det var de två borden vi sedan hade på redaktionen, uppe på vinden ovanför tryckeriet. Längst bort satt Edla Smedberg vid telefonen, mitt emot henne satt redaktör Nelson och sedan vid de andra bordet vid sidan om satt Anna Löfvendahl och jag satt

närmast koksspisen. Edala Smedberg och Anna Löfvendahl skötte korrekturet. Knut Nelson var alltså enda redaktionsmedlemmen. Bakom Knut var en tidningshylla där vi hade dagliga tidningar, Skånskan, Sydsvenskan, Dagens Nyheter och kanske någon mer.

Dagens Nyheter och Politiken hade Ivar Säfstrand hemma. Hyllan bakom Nelson var alldeles nerstänkt av bläck, som han använde när han skrev. Möjligen hade han senare reservoarpenna. Men jag hade bara bläck hela tiden. Vi hade bara en telefon, som vi samsades om, förmodligen nr 32. Jag kommer tyvärr inte ihåg när redaktionen flyttade upp på andra våningen över tryckeriet på gården. Men det var väl Knut Nelson först och sedan kom Holger Ahlgren 1937 och så du (HH 1938, 37 juni). Där var två rum och i det första satt Knut Nelson och i det andra Ivar Säfstrand till att börja med, och sedan fick han sitta hemma när redaktionen utökades. I korridoren utanför rummen stod hyllan, som man lade upp läppen på. Nedanför låg tryckeriet redan när jag kom dit, men om det var Central-Skånes tryckeri ursprungligen har jag dimmiga begrepp om för Central-Skåne trycktes ju i Lund en tid. Men hur länge det var, vet jag inte. När jag kom dit var C M Smedberg faktor, men vem som skötte flattryckpressen kom jag inte ihåg. Men uppriktigt sagt har jag inte läst Ivar Säfstrands minnen, står det inte där hur det var? Men det handlar väl mest om politik. Jag kommer inte ihåg hur många prenumeranter vi hade. Jag har ett minne av att där var två sättare på tryckeriet. Sen har vi haft mängder med sättare.

På apotekstomten där man byggde Mellersta Skånes officin 1939-1940 (anm officin = tidningsföretag eller tryckeri), var bara apotekare Gorthons trädgård med en veranda åt väster, vilken revs. Det var en stor glasveranda. Julia Hjertman hade apoteket då, men apotekare Hjorth ägde huset. Ivar Säfstrand och jag var iväg och köpte fastigheten. Det var inte som förr att den tillträdande apotekaren köpte apoteket, utan Hjertman arrenderade av Hjorth. Vi hade många ritningar om hur huset skulle se ut som MSK skulle bygga, de var uppgjorda av stadsarkitekt Helge Barkenius i Eslöv och de finns kvar i arkivet. Först var det meningen att vi skulle ha byggt på apotekshuset med en andra våning och där gick byggmästare Viktor Liljenberg och mätte. Julia Hjertman var noga med att hon skulle ha precis varenda centimeter uppe som hon hade på första våningen, hon var mycket besvärlig. Men så småningom övergavs idén med påbyggnad och så blev det den byggnad som nu står. Det ligger en hel packe ritningar i arkivet. Huset byggdes i den smällkalla vintern 1939-1940. Vi flyttade in i april 1940. Precis 9 april var de och lämnade inredningen till affären från en möbelfirma i Malmö och det tyckte man inte var något lustigt alls med tanke på vad som hände den dagen (anm Tyskland anföll Danmark och Norge den dagen). När Ivar Säfstrand och jag var och köpte detta huset var det ingen i styrelsen som visste om det. Ett par i styrelsen gick ur ty de ville inte vara med och teckna borgen. Huset byggdes som sagt i smällkalla vintern men det var inte så farligt, däremot var tomten mycket vattensjuk så man fick stämpa (anm stötta vid schaktning) bort mot skolan till (anm Kyrkskolan riven 1956). I skolan höll vi för övrigt till med rusthållet, där doktorinnan Lindén var ordförande.

Det står i pappren vad apotekshuset kostade, jag kommer inte ihåg.

Jag var VD 16 år från 1948 till 1964 då tidningen såldes till Kristianstadsbladet.

Utgivningsrätten för MSK upphörde 1 november 1964.”

Andra spridda hågkomster under samtalets gång:

“ Bakom Nelson, i det kombinerade expedition och redaktionsrummet mot gården, stod en kommod, där vi kunde tvätta oss. Till höger om dörren fanns också en soffa, som var försedd med lock. Där under förvarades manuskripten efter sättning och korrekturläsning. De lades sedan upp på vinden där redaktionen hade sina lokaler.”

“Hildur Olsson-Thall hade ett lärlingskontrakt, som hennes man Ludvig undertecknade. Han var på Mellerstan hela sin arbetsföra tid.”

“Under krigsåren var det bråk om papperstilldelning och färg.”

“På Holms gård rådde alltid liv och rörelse, spannmålsskjutsarna kom och gick.”

“När jag kom till Hörby gick jag och åt på Svenssons pensionat, som låg i huset efter nuvarande Sion i Västergatan. Huset kvar än idag (November 1988). Sedan åt jag på Hanssons pensionat på Torggatan väster om gamla Samrealskolan (anm huset numera rivet). Jag bodde hos fru Anna Forsberg, där Ebba Lybner senare bodde, i hörnet av Norregatan och Västergatan. Jag hade rum på andra våningen. Nelson bodde hos handlare Hjorth, som hade beklädnadsaffär i Nygatan. Säfstrands hus ägdes tidigare av fru Smedbergs far, Lindgren, Säfstrand köpte det.”

“Jag har aldrig varit intresserad av idrott, men i min ungdom spelade vi mycket kort hos fru Forsberg, som då var änkefru. Hade inte radio på den tiden. På fritiden promenerade vi mycket, utåt Toddylund till, gick i bredd på landsvägen! Jag förkovrade mig i språk, läste franska, italienska, spanska och engelska.”

“ År 1929 var jag i Paris och Nice för första gången. Sen åkte jag utomlands varje år, reste tåg till att börja med.”

“Gottfrid Björkelund som var i styrelsen var alltid trevlig och roande.”

“När MSK byggde huset vid Ringsjövägen var Säfstrand inte nere vid bygget. Han var nedstämd, ängslades för att tyskarna skulle komma. Han var också deprimerad över att man inte skulle klara bygget ekonomiskt och över att han skulle få obehag av dem som han förmått skriva på borgen för bygget.”

“När Mellerstan lades ned 1 oktober 1986 led jag oerhört. Jag ville inte tala om det. Jag bara lipade.”

“Jag satt kvar och skötte det ekonomiska på Civiltryckeriet hos Billgren till jag var 83 år.”

Vår älskade
Walborg Persson
* 19/8 1899

har lämnat oss Brorsbarn,
Svägerska och många Vänner i
stor sorg och saknad.

Hörby den 24 juni 1994.

Birgitta och Ola
med familjer
Judith
Vännerna

*Så vila i Frid ty dagen
är slut
Ditt redbara hjärta har
somnat*

Begravningen äger rum i
stillhet.

□ Förra verkställande direktören **Walborg Persson**, Hörby, 94 år, har avlidit.

Hon var född i Glimåkra. Efter anställningar på Glimåkra Träindustri, i Borås och Knislinge kom hon 1921 till Hörby och tidningen Mellersta Skåne, där hon var kamrer till hösten 1949, då hon blev verkställande direktör för tidningen och dess civiltryckeri.

Walborg Persson var med och moderniserade Mellersta Skåne och företaget kunde 1940 flytta in i en nybyggd fastighet mitt i centrala Hörby. När Mellersta Skåne såldes

till Kristianstadsbladet 1964 fortsatte Walborg Persson att driva Mellersta Skånes civiltryckeri, som såldes till Hans Billgren 1976. Hon lämnade inte tryckeriet efter försäljningen utan fortsatte att arbeta på kontoret fram till 1982.

Hennes närmaste är svägerskan Judith Persson samt brorsbarnen Birgitta Olander och Ola Persson med familjer.